

Riktlinjer för laddinfrastruktur i Heby kommun

Kommunstyrelsen beslutade i Ks §95 25 april om följande riktlinjer.

Inledning

Sverige har antagit mål om en fossiloberoende fordonsflotta till år 2030. Om målet ska vara möjligt att nå behöver transportsektorn genomgå snabba förändringar, vilket kommer att kräva stor handlingskraft från många samhällsaktörer. Sannolikt kommer elfordon att ha en dominerande plats i framtidens fordonsflotta. Laddning av nuvarande elfordon sker till största delen vid hemmet eller arbetsplatsen, men en fungerande laddinfrastruktur gör det möjligt för elbilsägare att göra längre resor, vilket kan vara en avgörande faktor för att få fler människor att köpa en elbil.

En del av minskningen av växthusgasutsläpp *kan* och *bör* skapas genom en omställning till elfordon. För att en sådan omställning ska vara möjlig behövs en ändamålsenlig laddinfrastruktur med tillgång till olika typer av laddning. Det största behovet av laddinfrastruktur finns där elfordon står parkerade en större del av dygnet, som vid hemmet och vid arbetsplatsen. Denna form av laddinfrastruktur utgörs främst av icke-publik laddning.

Publik laddinfrastruktur utgör ett viktigt komplement till ett fulltäckande system för laddinfrastruktur. Snabbladdning kan exempelvis behövas vid längre resor med elfordon där körsträckan överstiger bilens räckvidd, och semisnabbladdning vid olika besöksmål är en del som kan öka rörligheten för alla elfordonssägare och minska behovet av snabbladdning på ett kostnadseffektivt sätt. Publik laddning kan också vara en bidragande faktor till att öka andelen eldrift bland de fordon som är laddhybrider.

Det finns olika styrmedel som styr kommunen i att allt fler av upphandlade transporter och transportintensiva varor och tjänster ska vara förnybara och/eller elektrifierade. Exempel på sådana styrmedel är *Clean Vehicles Directive (CVD)* och den ändring av *Lagen om Offentlig Upphandling (LOU)* som är på lagrådsremiss. CVD innebär bland annat att 2 av 5 lätta fordon i vissa upphandlingar ska vara elektrifierade. Den förväntade ändringen av LOU innebär att kommunen ska istället för *bör* beakta bland annat klimat- och miljöpåverkan från upphandlingar.

Syfte

Riktlinjer för laddinfrastruktur ska skapa förutsättningar för laddning av elfordon i Heby kommun och gör att kommunen bidrar till det nationella målet att nå en fossiloberoende fordonsflotta samt tydliggör Hebys vision om ett hållbart samhälle.

Syftet med riktlinjen är att redogöra kommunens ställningstagande till hur vi avser att möta nuvarande och framtida behov samt vad kommunen kan göra för att främja utbyggnaden av laddinfrastruktur. Riktlinjerna ska skapa en tydlighet i hur kommunen ska arbeta med framtida behovs- och etableringsfrågor rörande laddinfrastruktur i Heby kommun.

Riktlinjen ska även fungera som ett hjälpmedel till nätägare för att de ska kunna planera framtida investeringar i elnätet.

En viktig del i tillämpningen av riktlinjerna är att kartlägga platser som är i behov av och som är lämpliga för lokalisering av laddinfrastruktur, vilken utbyggnadstakt arbetet ska ske i samt vilken typ av utrustning som är lämplig för den aktuella platsen. Det ger en överblick över vad för slags laddinfrastruktur som kan vara lämplig beroende på behov av laddning. Kartläggningen ska ge kommunens organisation en inriktning för utveckling av laddinfrastruktur på kommunal mark och för kommunens egen fordonsflotta.

Målbild

I Heby kommun ska Agenda 2030-arbetet utvecklas. Det innebär att vi ska arbeta för att vara en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar kommun enligt Agenda 2030. Kommunen ska vara en föregångare i att ställa om energi- och transportsystem så att de drivs med förnybar energi. Det innebär att fler invånare ska ha möjlighet att kunna använda cykel och/eller kollektivtrafik till sin utbildning eller arbete samt att fler laddstationer installeras. Riktlinjer för laddinfrastruktur bidrar vidare till att följa och uppfylla de politiska målen i Heby kommun såväl som regionalt och nationellt uppsatta mål inom transportsektorn.

Heby kommun har inte för avsikt att i egen regi installera några publika laddstationer utan överläter det till privata aktörer. Riktlinjer för laddinfrastruktur ska bidra till att det finns en ändamålsenlig laddinfrastruktur i Heby kommun genom att låta kommunala bolag och privata aktörer etablera sig. Det kan bland annat åstadkommas genom att kommunen upplåter kommunal mark och pekar ut lämpliga platser för lokalisering av laddstationer samt redogörs för vilken typ av laddning som rekommenderas på platsen.

Målbilden inkluderar även att Heby kommun ska följa lagkraven i CVD med krav på att ett visst antal fordon i vissa upphandlingar ska vara elektrifierade.

Olika typer av laddare

Cirka 90% av all laddning sker där bilarna står parkerade en större del av dygnet, vid bostaden eller vid arbetsplatsen. Utbyggnaden av laddinfrastruktur bör därför koncentreras till bilens "hemvist".

Vid längre resor och transporter med helelektrifierade fordon behövs dock tillgång till publik laddning. Publik laddning fyller flera funktioner i att den kompletterar icke-publik laddning för de som bor och verkar i kommunen samt möjliggör elektrifierade transporter som inte utgår från kommunen. Publik laddning behövs även för boende i flerbostadshus som inte har tillgång till egen parkering.

Hur lång tid det tar att ladda en elbil beror främst på effekten hos bilens laddare och den externa laddare som används. Även batteriets storlek och ålder påverkar tiden. En laddare med hög effekt innebär snabbare laddning men innebär även högre kostnad för inköp, installation och drift. Vanligtvis brukar olika typer av laddare delas in efter tre kategorier; *normalladdare*, *semisnabba laddare* och *snabbladdare*. Normalladdning med en låg effekt lämpar sig bäst för de tillfällen där fordonet står parkerad under en längre tid av dygnet. Exempelvis intill bostäder, arbetsplatser eller vid pendlarparkeringar. Semisnabbladdare som har något högre effekt än normalladdare lämpar sig bäst vid lite längre stopp, exempelvis intill besöksmål, centrum eller idrottsplatser. Snabbladdare med en hög effekt används för att undvika flera stopp och långa besök vid en laddstation. Snabbladdare placeras med fördel ut längs större vägar intill drivmedelsstationer, vägkrogar eller rastplatser.

Juridik och lagkrav

Laddinfrastruktur är i sammanhanget en relativt ny företeelse och det kan råda osäkerheter kring vilka trafikregler och bemyndiganden i lagstiftningen som kan tillämpas för en laddplats. I väntan på vidare förtydliganden är det upp till var kommun att göra sin egen tolkning och bedömning.

Regler för etablering av laddplatser beror på om etableringen sker på allmän platsmark eller kvartersmark. I plan- och bygglagen PBL (2010:900) definieras vad som utgör allmän platsmark respektive kvartersmark. Om laddinfrastruktur ska etableras på allmän platsmark eller på kvartersmark är en viktig fråga att ta hänsyn till, likaså om etablering av laddinfrastruktur bör ses som allmännyttigt ändamål och således är förenlig med definitionen av allmän platsmark.

Beroende på vad det är för typ av mark som behöver tas i anspråk för laddinfrastrukturen kan olika regelverk och avtal behöva tillämpas som reglering av laddplats i trafikförordningen, ordningslagen, jordabalken, KAL – avgiftslagen, ellagen och IKN-förordningen, energiskatt och elhandelsaktör, kommunallagen och bygglov.

Krav på elfordon i offentliga upphandlingar av fordon och transporttjänster

Genom att ställa krav på miljöbilar eller elbilar i offentliga upphandlingar av fordon och transporttjänster ökar efterfrågan på laddning i kommunen, vilket bidrar till att privata aktörer bygger ut både icke-publik och publik laddinfrastruktur.

I augusti 2021 trädde EU-direktivet *Clean Vehicles Directive* (CVD) i kraft. Direktivet innebär att alla offentliga aktörer behöver ställa krav på en viss andel "rena fordon" i vissa offentliga upphandlingar av fordon och transporter. I dessa upphandlingar ska en viss andel av fordonen uppfylla EU:s definitioner av "rena fordon". Vad som definieras som ett "rent fordon" är olika för lätta och tunga fordon och definitionen skärps från och med 2025. Sammanfattat innebär lagstiftningen att kommuner i upphandlingar av lätta fordon och tjänster som utförs av lätta fordon behöver ställa krav på minst 38,5% elfordon. Motsvarande krav för upphandlingar av tunga lastbilar och ovan nämnda tjänster som utförs av tunga lastbilar är att 10-15% av fordonen ska gå på el eller något annat förnybart höginblandat drivmedel.

Krav på laddplatser vid byggnaders parkeringsplatser

Sedan 2021 finns de regler i Plan- och bygglagstiftningen (PBL och PBF) om att det måste etableras ett visst antal laddplatser och/eller ledningsdragnings som förbereder för laddplatser på parkeringsplatser vid byggnader på plats.

Kraven på laddinfrastruktur vid nybyggnation ska tillämpas om man söker bygglov eller gör en anmälan efter den 10 mars 2021. Reglerna innebär i korthet:

- Nya bostadshus med fler än 10 parkeringsplatser i byggnaden eller på tomten ska ha ledningsinfrastruktur (förberedelse med tomrör eller liknande) till alla parkeringsplatser.
- Byggnader som inte är bostadshus och som har fler än 10 parkeringsplatser i byggnaden eller på tomten ska ha ledningsinfrastruktur till 20 % av parkeringsplatserna och minst en laddplats.

Därutöver ställs retroaktiva krav som ska vara uppfyllda senast den 1 januari 2025.

- Uppvärmda byggnader som inte är bostadshus och som har fler än 20 parkeringsplatser i byggnaden eller på tomten ska ha minst en laddplats.

Det finns dessutom möjligheter för kommuner att ställa vissa krav i samband med markanvisningsavtal, bygglov eller i förberedande syfte i form av rördragnings vid nybyggnationer. Det finns ingenting som hindrar en kommun från att i till exempel markanvisningsavtal ställa högre krav på antal laddplatser än lagkrav.

Ställningstagande

Heby kommun antar både en stödjande och drivande roll i utbyggnaden av laddinfrastruktur.

Stödjande

Kommunen har inte för avsikt att i egen regi etablera publik laddinfrastruktur. Kommunen ställer sig däremot positiva till samarbete med aktörer som vill etablera laddstationer genom att upplåta mark för ändamålet.

Kommunen *bör* stötta och uppmuntra privata aktörer, husägare, bostadsrättsföreningar och samfällighetsföreningar genom att tillhandahålla information och råd om praktiska och tekniska tips rörande etablering av laddinfrastruktur samt informera om ekonomiska stöd och avdrag som finns tillgängliga att nyttja.

Drivande

I de avseenden som kommunen är drivande är bland annat genom att peka ut lämpliga platser för etablering av laddplatser. Platserna som föreslås ska ha goda anslutningsmöjligheter, vara lättillgängliga samt att viss service kan erbjudas i anslutning till lokaliseringen där så är relevant. Marken på samtliga utpekade platser ska vara kommunägd mark, vilket underlättar vid framtida etablering.

När Heby kommun genomför grävarbeten i områden som lämpar sig för laddplatser ska kommunen se över möjligheten att passa på att lägga ner rör som underlättar framtida kabeldragning till elfordonsladdning i syfte att spara kostnader och resurser. Kommunen *ska* därför upprätta en rutin inför grävarbeten i syfte att undersöka om det finns behov av att lägga ner rör avsedda för eldragning till laddplatser.

Vid nyanläggning eller ombyggnad av kommunala parkeringsplatser *ska* separat eldragning till laddstolpar utredas.

Allmänna ställningstaganden

Kommunen ser inte att drift eller underhåll av publika laddstolpar kan eller bör ske inom de kommunala förvaltningarna.

Avtal ska tecknas med berörd aktör men det kan variera från fall till fall vilken typ av avtal som är tillämpligt för platsen. Som utgångspunkt kommer markavtal att tecknas för allmän platsmark, men ordningslagen som kräver tillstånd av polismyndigheten kan komma att behöva tillämpas. För kvartersmark avser kommunen att teckna nyttjanderättsavtal med berörd aktör.

På laddstationer med många laddplatser bör lastbalansering övervägas för att minska behovet av att ta ut hög effekt från elnätet. Den totala tillgängliga effekten på laddstationen påverkar hur många laddplatser som kan installeras. För att installera flera laddplatser på en och samma laddstation behöver det vara möjligt att ta ut en hög effekt från elnätet på den aktuella platsen.

Publik laddning på kommunal mark

- **Publik laddning**

Heby kommun har redan och kommer med stor sannolikhet att fortsatt bli kontaktade av privata aktörer som vill etablera publik laddning på kommunal mark. Heby kommun behöver då kunna peka ut lämpliga platser samt redogöra för vilka avtalsvillkor och regler som gäller för de aktörer som vill etablera publik laddning.

Möjlighet att etablera publika laddstationer på lämpliga platser som ägs av Heby kommun *ska* erbjudas privata aktörer vid förfrågan. I kartläggningen som redogör vilka platser som är lämpliga för laddplatser är det nödvändigt att behovet av laddning vid de olika platserna utreds samt att det är avstämt med elnätsägaren att elnätet möjliggör installation av laddplatser.

När lämpliga platser som har påvisat behov och tillräcklig kapacitet i elnätet identifierats kan en översikt över dessa publiceras offentligt med lämplig avtalsstruktur. Det gör att privata aktörer kan se var det finns möjligheter att etablera laddplatser i Heby kommun.

På strategiska platser där kommunen vill uppmuntra elfordonsladdning i syfte att uppnå en god geografisk täckning *bör* det utredas om kommunen kan upplåta nätanslutning från egna fastigheter. Ofta kan elnätsanslutning upplåtas till ett fåtal semisnabbladdare för en begränsad kostnad. Genom att upplåta elnätsanslutning från exempelvis sporthall, idrottsplats, VA-pumpstation, kontorslokal eller flerbostadshus och låta en näringslivsaktör betala självkostnadspris för den el som används minskar många av de fasta kostnader som gör att näringslivsaktörer aktar sig för att etablera elfordonsladdning på mindre attraktiva platser. Kommunens norra delar bör ha prioritet i ett sådant arbete eftersom de bedöms vara mindre attraktiva för att etablera publik elfordonsladdning.

Ansvar och förvaltning för dessa laddplatser överläts till extern aktör utan kommunens medverkan.

- **Kommunala parkeringsplatser**

Vid nyanläggning eller ombyggnad av kommunala parkeringsplatser *ska* separat eldragning i förberedande syfte till laddstolpar utredas.

- **Sala-Heby Energi AB**

Då Heby kommun själva *inte* kommer att ta en aktiv roll i att bygga ut publik laddinfrastruktur finns det möjlighet för kommunala bolaget Sala-Heby Energi AB att anta en aktiv roll och installera laddstolpar i kommunen. Detta för att bidra till en grundläggande geografisk täckning av publika laddplatser.

Det *ska* dock göras med marknadsmässiga avgifter för att inte verka marknadsstörande. Detta kan göras på platser som kommunen pekat ut som lämpliga och där ett behov finns, men där ingen kommersiell lönsamhet finns.

På enstaka platser av särskild betydelse för att uppnå en god geografisk täckning av publika laddpunkter men som bedöms vara långt ifrån ekonomiskt lönsamma *bör* kommunen utreda om vissa investeringsmedel

ska skjutas till för att laddinfrastruktur ska etableras.

Publik laddning på privat mark

- **Heby kommuns roll**

Privata aktörers etablering av laddningsplatser *ska* stötts och uppmuntras genom att kommunen kan informera och ge råd om praktiska och tekniska tips rörande etablering av laddinfrastruktur samt informera om ekonomiska stöd och avdrag som finns tillgängliga att nyttja. Kommunens norra delar bör i första hand prioriteras i syfte att uppnå en god geografisk täckning av publik laddinfrastruktur.

Laddning vid Heby kommuns arbetsplatser

- **Laddning för kommunens fordonssflotta**

Laddplatser för kommunens fordonssflotta etableras i en takt som möjliggör för kommunen att efterleva uppsatta mål om att kommunen *ska* följa lagstiftningen från EU-direktivet *Clean Vehicles Directive*.

Kostnad för drift och avskrivning av infrastrukturen ansvarar den aktör för som etablerat laddstationen.

- **Laddning för kommunanställda**

Heby kommun avser att uppföra laddplatser vid kommunens verksamheter för anställda och besökare. Utbyggnaden kommer att ske succesivt och behovsanpassat utefter respektive verksamhets behov.

Frågan om delar av kommunens laddplatser kan erbjudas som publika laddplatser utanför ordinarie arbetstid *ska* utredas vidare.

Kostnad för drift och avskrivning av infrastrukturen ansvarar den aktör för som etablerat laddstationen. Avgift *ska* tas ut av anställd eller besökare som nyttjar laddplatsen för sitt elfordon.

Icke-publik laddning

- **Detaljplanering och bygglov**

Möjlighet att installera laddplatser vid bostäder *ska* ingå vid detaljplane- och bygglovsskedet. I de fall kommunen är markägare *ska* krav ställas på etablering av laddplats. I de fall kommunen inte är markägare *ska* dialog föras med byggherren om att uppmuntra etablering av laddplats.

- **Laddning för boende i villor, radhus och bostadsrättsföreningar**

För denna grupp ligger rådigheten helt hos husägare, bostadsrätts- och samfällighetsföreningar.

Heby kommun *bör* informera om praktiska och tekniska tips rörande etablering av laddinfrastruktur samt om ekonomiska stöd och avdrag som finns som gör det billigare att installera laddning vid hemmet.

- **Laddning för boende i allmännyttans bostäder**

I Heby kommun är det Hebygårdar AB som är det allmännyttiga bostadsbolaget och den aktör som *ska* ansvara för att etablering av laddplatser för sina hyresgäster sker i enlighet med de regler som finns i Plan- och bygglagstiftningen.

Till en början kan det vara lämpligt att utrusta en mindre mängd parkeringsplatser med lägre laddeffekt.

Samtidigt som Hebygårdar AB förser sina hyresgäster med laddplatser *bör* etablering av laddplatser för de egna fordonen även övervägas, både där dessa fordon har sin bas och vid de fastigheter där servicepersonal rör sig mycket. Denna typ av fordon står ofta still medan servicepersonalen är ute på arbete vilket ger möjlighet till att ladda fordonet under dagtid. På så sätt kan elfordon med en kortare räckvidd och till ett billigare pris införskaffas. Dessa icke-publika laddplatser kan dessutom användas vid oförutsedda händelser av kommunens övriga bilar. De kan också användas regelbundet av annan servicepersonal som exempelvis hemtjänst. Behovet av denna typ av lösning är normalt lågt, men att möjligheten finns minskar ofta räckviddsångesten hos medarbetare som är oroliga.

- **Laddning vid andra arbetsplatser i Heby kommun**

Heby kommun *ska* ta en aktiv roll i att främja att privata arbetsgivare i kommunen etablerar icke-publik laddinfrastruktur genom att kommunen tillhandahåller information.

Det kan exempelvis göras genom att handläggare på kommunen informerar fastighetsägare och arbetsgivare om råd samt om praktiska och tekniska tips kring etablering av laddinfrastruktur samt de ekonomiska stöd som finns att söka. Spridningen av denna riktlinje är även ett viktigt underlag för olika aktörer som påvisar att Heby kommun ser utbyggnaden av laddinfrastruktur som en central och viktig fråga.

Denna riktlinje träder i kraft 24 maj 2023

Marie Wilén
Ordförande i Kommunstyrelsen

Emma Burstedt
Kommundirektör